

JÕGEVA VALLAVALITSUS

KORRALDUS

Jõgeva

16. juuni 2020 nr 274

Keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

Härjanurme Mõis OÜ (registrikood 10212105, aadress Saduküla, Jõgeva vald, Jõgeva maakond) esitas Jõgeva Vallavalitsusele ehitusloa taotluse olemasoleva poegimislauda laiendamiseks aadressil Mõisavahe tee 28, Saduküla, Jõgeva vald. Laienduse käigus suureneb kogu ehitis vähem kui 33% kogu hoone mahust.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemine või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. KeHJS § 6 lõige 1 punkt 27 selgitab, et olulise keskkonnamõjuga tegevus on niisuguse farmi püstitamine, kus saab kasvatada rohkem kui 600 piimalehma, 800 ammalehma või 1 200 noorveist, kelleks loetakse üle kaheksa kuu vanuseid lehmullikaid kuni poegimiseni ja üle kaheksa kuu vanuseid pulle.

Härjanurme Mõis OÜ laiendab olemasolevat poegimislauda alla 33% ja see tegevus ei kuulu KeHJS § 6 lõike 1 loendisse, mistõttu KeHJS § 3, § 6 ja § 11 lõike 3 kohaselt ei ole keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) algatamine kohustuslik. KeHJS § 6 lõige 2¹ sätestab, et kui nimetatud tegevust või käitist muudetakse või ehitist laiendatakse, peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas kavandataval tegevusel on oluline keskkonnamõju. Poegimislauda laiendamise korral tuleb KeHJS § 6 lõike 2¹ järgi koostada KMH eelhindang.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi otsustatakse KMH vajalikkus lähtudes eelhindangust ja asjaomase asutuse seisukohast. KeHJS § 11 lõike 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lõigete 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhindang.

Koostatud eelhindangu (lisatud) järeldustest lähtudes ei kaasne Saduküla Mõisavahe tee 28 poegimislauda laiendamisega mõju keskkonnale, kuid arvestades kogu käitise tegevust, tuleb rakendada parimat võimalikku tehnoloogiat ja jälgida õigusaktides toodud nõudeid ning head põllumajandustava, et vähendada negatiivset mõju keskkonnale. Tuleb jälgida hoidlate tehnilist seisundit ja kontrollkaevude täitumist. Peab olema tagatud võimekus sõnniku ja silomahla lekkimisel tekkiva reostuse likvideerimiseks.

Jõgeva Vallavalitsus edastas 25. mai 2020 kirjaga nr 683 Keskkonnaametile ja Terviseametile arvamuse avaldamiseks OÜ Härjanurme Mõis Saduküla Mõisavahe tee 28 ehitusloa taotluses kavandatava tegevuse kohta koostatud keskkonnamõju hindamise eelhindangu ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise eelnõu.

Keskkonnaamet esitas oma arvamuse 2. juuni 2020 kirjaga nr 6-3/20/8822-2, milles nõustus eelhindangus esitatud järeldusega, et teadaoleva info põhjal ei kaasne tegevusega olulist negatiivset keskkonnamõju ning keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik.

Terviseamet esitas oma arvamuse 8. juuni 2020 kirjaga nr 9.3-4/20/5545-1, milles nõustus, et keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik.

Arvestades eeltoodut, eelhindangu tulemusi ja asjaomaste asutuste arvamusi ning võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 11 lõike 2 ja Jõgeva Vallavolikogu 17. mai 2018 määruse nr 38 „Volituse andmine keskkonnakaitse valdkonna seadustes pandud ülesannete täitmiseks“ § 2 lõike 4,

vallavalitsus otsustab:

Jätta algatamata keskkonnamõju hindamine OÜ Härjanurme Mõis poegimislauda laiendamisele Sadukülas Mõisavahe tee 28, kuna ehitusloa taotluses kavandatava tegevusega ei kaasne eeldatavalt olulist negatiivset keskkonnamõju.

Kui korraldusega on rikutud kellegi õigusi, võib ta esitada Jõgeva Vallavalitsusele vaide või Tartu Halduskohtule kaebuse 30 päeva jooksul arvates korralduse teadasaamise päevast või päevast, millal oleks pidanud korraldusest teada saama. Nõuded vaidele sätestab haldusmenetluse seadus, nõuded kaebusele halduskohtumenetluse seadustik.

(allkirjastatud digitaalselt)
Tiit Lääne
vallavanem

(allkirjastatud digitaalselt)
Egle Lääne
vallasekretär

Keskkonnamõju hindamise eelhindang ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

Härjanurme Mõis OÜ (registrikood 10212105, aadressil Saduküla, Jõgeva vald, Jõgeva maakond) esitas Jõgeva Vallavalitsusele ehitusloa taotluse olemasoleva poegimislauda laiendamiseks Mõisavahe tee 28, Saduküla, Jõgeva vald. Laienduse käigus suureneb kogu ehitis vähem kui 33% kogu hoone mahust.

I EELHINNANG

1. Kavandatud tegevus

Härjanurme Mõis OÜ Saduküla veisefarm asub Jõgeva maakonnas Jõgeva vallas Sadukülas. Saduküla ning selle lähiümbrus on traditsiooniliselt olnud põllumajanduspiirkond. Farmi tootmisterritooriumi suuruseks on 253, 315 ha, mille moodustavad 13 kinnistut: Mõisavahe tee 32 (katastritunnus 61101:002:0800), pindalaga 49,4 ha), Mõisavahe tee 27 (katastritunnus 61101:002:0124, pindala 49,69 ha), Mõisavahe tee 25 (katastritunnus 61101:002:0820, pindala 49,6 ha), Mõisavahe tee 23 (katastritunnus 61101:002:0831, pindala 37,1 ha), Nurme (katastritunnus 61101:002:0116, pindala 1,219 ha), Punase (katastritunnus 61101:002:0121, pindala 0,8665 ha), Härja tee 2//3 (katastritunnus 61101:002:0118, pindala 8,76 ha), Mõisavahe tee 22 (katastritunnus 61101:002:1051, pindala 0,2293 ha), Mõisavahe tee 24 (katastritunnus 61101:002:1012, pindala 9,7 ha), Mõisavahe tee 26 (katastritunnus 61101:002:1020, pindala 1,83 ha), Mõisavahe tee 28 (katastritunnus 61101:002:1002, pindala 39,96 ha), Mõisavahe tee 30 (katastritunnus 61101:002:1030, pindala 2,3325 ha) ja Mõisavahe tee 20 (katastritunnus 61101:002:0112, pindala 1,7249 ha).

Härjanurme Mõis OÜ Saduküla veisefarmi põhitegevusalaks on piimakarjakasvatus (EMTAKi koodiga 01411). Käitise tegevuseks on olemas kehtiv keskkonnakompleksluba nr L.KKL.JÕ-173736 ülesseatud tootmisvõimsusega kuni 1332 lüpsilehma, 900 mullikat ning 420 vasikat.

Käitis koosneb planeeritud tegevuse korral 8 laudahoonest: 280-kohaline noorloomalaut Meeme (Mõisavahe tee 27 kinnistul), 285-kohaline lüpsilaut Suurfarm, mis plaanitakse kohandada noorloomalaudaks, 150-kohaline vasikalaut ning 170-kohaline vasikalaut Marge (Mõisavahe tee 32 kinnistul) ning 150-kohaline poegimislaud, mida soovitakse laiendada, 334-kohaline lüpsilaut Jens, 358-kohaline lüpsilaut Terje ning planeeritav 490-kohaline lüpsilaut (Mõisavahe tee 28 kinnistul) ning **Mõisavahe tee 28 kinnistul (katastritunnus 61101:002:1002) on poegimislaud, mida soovitakse laiendada.**

Mõisavahe tee 28 (endine Nurme) poegimislaud on rajatud 2008. aastal OÜ Agorek poolt koostatud projekti alusel. Poegimislaud on kuni 150 lehma- ja kuni 100 vasikakohaga. Mõisavahe tee 32 (katastritunnus 61101:002:0080) ja osaliselt kinnistul Mõisavahe tee 28 (katastritunnus 61101:002:1002) kinnistutel asuvad 3 000 t mahutavusega katusega tahesõnnikuhoidla, 10 000 t mahutavusega laguunitüüpi vedelsõnnikuhoidla, 14 800 t mahutavusega laguunitüüpi vedelsõnnikuhoidla ja planeeritav ringja põhiplaaniga vedelsõnnikuhoidla mahutavusega 4 000 m³.

Kavandatud lisaehitis rajatakse tootmismaaale, mis jääb hoonete vahelisele alale. Planeeritud tegevus parandab Mõisavahe tee 28 poegimislaudas loomade pidamistingimusi, et vastata parematele looma heaolu tingimustele. Loomade arv käitises ei muutu, kuid tegevuse tagajärjel on rohkem ruumi poegimise eel ja järel kõigil loomadel. Vajadus on rohkemate individuaalsete poegimisbokside järele, et oleks vajadusel võimalus poegimise eel, ajal ja järel poegivad lehmi eraldada suuremast grupist. Tegevusega tekib juurde lisa ruumi sügavallapanul ootealale.

Planeeritava tegevuse käigus suureneb ehitise pind, kuid loomade arv jääb käitises samaks ning sellest tulenevalt väheneb loomade tihedus pinnaühikule, mis omakorda vähendab vajadust sügavallapanu eemaldamise sagedusele. Allapanuks kasutatava põhu vajadus väheneb ning koos sellega ka selle tootmiseks vajalikud kulutused. Ühtlasi tekib ka vähem tahesõnnikut. Olemasolevas poegimislaudas olev lüpsiplats jääb kasutusest välja ja poeginud lehmadel tekib võimalus hakata käima põhilüpsiplatsil. Sellest tulenevalt jäävad ära ka poegimislauda endise lüpsiplatsi käigus hoidmise kulutused (hooldus, remont), mis omakorda vähendab survet keskkonnale (veekulu väiksem, väheneb kemikaalide kasutus, reovee tekke vähenemine).

Poegimislauda laiendatavas osas paiknevad loomad vabapidamisel grupisulgudes ja poegimissulgudes. Sulgudes kasutatakse grupeerimist, sulud eraldatakse terasest vahepiiretega. Lehmade söötmine toimub traktori ja mikseriga piki lauda äärt paiknevat söödakäiku. Sõnnik eemaldatakse laudas elektriliste skreeperitega lauda otsas paiknevasse ristkanalisse. Ristkanalist ujutakse sõnnik vahemahutisse, kust pumbatakse sõnnik olemasolevasse lägahoidlasse laudast edela suunas.

Teistes lautades on loomad üksteisest eraldatud vahepiiretega. Laudas rakendatakse erineva laiusega eraldatud puhkelahetreid, mis paigutatakse loomuliku ventilatsiooniga veiselaudas kuuerealiselt. Iga ülekäigu ristumiskoha juures on isoleeritud jooturid, mis tagavad kõikidele rühmaliikmetele sobiva juurdepääsu ning võimaldavad künade ja vahekäikude lihtsat puhastamist. Söötmine toimub traktoriga veetava söödamikseriga piki söödakäiku. Vedelsõnniku eemaldamine toimub kettkraapidega, mis tõmbab sõnniku ristkanalisse, kust see valgub sõnnikupumplasse. Lisaks rajatakse vana asemele uus kolme lööviga silohoidla mahtuvusega 1898,4 (3x632,8) m³.

Saduküla veisefarmis peamised tootmisetapid on veiste pidamine (söötade hoidmine ja segamine, söötmine, jootmine), lüpsmine, piima hoidmine, sõnnikukäitlus (sõnniku eemaldamine laudast, sõnniku hoidmine). Tugitegevused on sööda varumine ja sisse ostmine, veevarustus ja reovee käitlemine, jäätmekäitlus (segaolmejäätmed, loomsed jäätmed), veterinaaria tugiteenus, sõnniku laotamine põldudele.

Lehmmullikaid peetakse nii sügavallapanul kui ka vedelsõnnikutehnoloogial. Lüpsilehmi peetakse vedelsõnnikutehnoloogial. Poegivad lehmad peetakse tahesõnnikul, vähesel määral (söödaalal) tekib vedelsõnnikut, mis eemaldatakse skreeperiga. Lehmvasikaid peetakse sügavallapanutehnoloogial. Sõnniku eemaldamine toimub skreeperitega (vedelsõnnik) ning mobiilse vahendiga (tahe- ja sügavallapanusõnnik).

Sõnnikuhoidlaid on kokku viis. Kinnistul Mõisavahe tee 27 (katastritunnus 61101:002:0124) asub katusega tahesõnnikuhoidla mahutavusega 4 000 t. Kinnistul Mõisavahe tee 32 (katastritunnus 61101:002:0800) ja osaliselt kinnistul Mõisavahe tee 28 (katastritunnus 61101:002:1002) asuvad 3 000 t mahutavusega katusega tahesõnnikuhoidla, 10 000 t mahutavusega laguuntüüpi vedelsõnnikuhoidla, 14 800 t mahutavusega laguuntüüpi vedelsõnnikuhoidla ja planeeritav ringja põhiplaaniga vedelsõnnikuhoidla mahutavusega 4 000 m³. Käitises tekib 8 kuu jooksul ligikaudu

24 091 m³ vedelsõnnikut ning ligikaudu 9615 m³ ehk 6212 t tahe- ja sügavallapanusõnnikut. Vedelsõnnikuhoidlate maht on piisav 8 kuu jooksul tekkiva sõnniku mahutamiseks.

Tahesõnnikuhoidlad on varustatud nõuetekohaste virtsakaevudega (mahutavused 25 m³). Virtsakogumiskaevude täitumisel transporditakse virts pütiga vedelsõnnikuhoidlatesse. Vedelsõnnikuhoidlate alla on rajatud kontrollidrenaaž koos kontrollkaevudega.

Härjanurme Mõis OÜ-l on sõnniku laotamiseks maad ca 1 500 ha. 2019. aasta vedelsõnniku laotusplaan on kinnitanud Keskkonnaameti 26.03.2019 kirjaga DM-105903-2. Vedelsõnniku laotamisel tuleb ettevõttel kinni pidada veeseadusest tulenevatest nõuetest ning muudest õigusaktidest, mis reguleerivad sõnniku laotamist. Tahesõnnik laotatakse põldudele paisklaoturiga. Vedelsõnniku laotamiseks kasutatakse mulda sisestusseadmeid. PVT vedelsõnniku laotamisel põllumaadele on sisestus-, segamis- ja lohislaotus. Vedelsõnniku laotamisel rohu- ja karjamaadele on PVT sisestus- ja lohislaotus. Keskkonnakompleksloas on lisatud nõue, et tuleb võimalusel vältida vedelsõnniku laotamist nädalavahetustel ning riigipühadel ja elanikkonda tuleb eelnevalt enne vedelsõnniku laotamisest teavitada. Sõnniku transpordivahendid peavad olema lekkekindlad ja tehniliselt korras.

Tahe- ja sügavallapanusõnniku aunastamisel tuleb järgida veeseaduse § 165 ja § 168 lõikest 3 ja 4 tulenevaid nõudeid.

Käitises on kolm silohoidlat, mis asuvad Mõisavahe tee 28 kinnistul. Silohoidlad mahutavad kokku 17 000 t (olemasolevad mahutavad kuni 4200 t ja perspektiivsed 12 800 t). Silohoidlad on varustatud silomahla kogumise kaevudega.

Kehtiva keskkonnakompleksloa koosseisu kuulub kolm puurkaevu. Vett kasutatakse veiste joogiveeks ning lüpsisüsteemi ja – inventari pesuks. 2019. aastal suleti puurkaev katastrinumbriga nr 53105, mille asemele rajati uus puurkaev katastrinumbriga 60221. Puurkaevudest aastane lubatud vee kogu kokku on 109 960 m³. Põhjaveet võetakse Siluri –Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa põhjaveekogumist (puurkaevud registrikoodiga 18337 ja 11702) ja Siluri-Ordoviitsiumi Ida-Eesti põhjaveekogumist (puurkaevu registrikood 53105). Vabariigi Valitsuse poolt 07.01.2016 kinnitatud Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava kohaselt on Siluri-Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa ja Siluri-Ordoviitsiumi Pandivere põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas kvantitatiivne seisund hinnatud heaks, kuna põhjaveekogumi looduslik ressurss on oluliselt suurem veevõtust. Põhjaveekogumis ei esine inimtegevusest põhjustatud veetaseme alanemist. Teisi loodusvarasid ei kasutata.

Käitises tekkiv tehnoloogiline reovesi juhitakse vedelsõnnikuhoidlatesse ning olmereovesi suunatakse kohalikku puhastisse. Veeseaduse § 167 lõike 2 ning keskkonnaministri 03.10.2019 määruse nr 45 „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks“ § 5 lõike 6 kohaselt on lubatud loomapidamishoonetes tekkiv reovesi suunata vedelsõnniku- või virtsahoidlatesse või käidelda seda muul seadusega ettenähtud viisil.

Lüpsmine toimub lüpsiplatsil 2x20 kohta 3 korda päevas. Kasutusel on kaasaegsed lüpsi- ja piimajahutusseadmed.

Käitises kasutatavad kemikaalid on peamiselt desinfitseerimisvahendid ning lüpsiseadmete puhastusvahendid. Lüpsiseadmete pesu on automaatne ning seadistatud vastavalt tootja juhendile.

Pesuaautomaadid tagavad optimaalse vee ja pesuvahendite koguse. Desinfitseerimis- ning puhastusvahendeid hoiustatakse farmi siseruumide originaalpakendites.

Käitaja kasutab käitises veisefarmi olmeruumide kütmiseks puiduhaket kuni 10 t aastas. Sisetranspordiks (loomade söötmine, sõnniku eemaldamine) kulub 45 t diiselkütust. Elektrienergia kulub kuni 800 MWh aastas. Parima võimaliku tehnika (edaspidi PVT) järelduste tabelis nr 2 „Ligikaudne elektrienergia tarbimine lüpsienergia tarbimise vahemikus 267-326 kWh loomakoha kohta aastas. Arvestades, et Saduküla veisefarmis peetakse kokku 2652 looma, siis planeeritav elektrienergia erikulu loomakohta on 301,659 MWh/aastas. Veiselautades on kasutusel loomulik ventilatsioon ja kasutatakse maksimaalselt loomulikku valgustust. Käitise tegevus vastab PVT järeldustes toodud nõuetele.

Viljakuivatusperioodi (juulist septembrini) on kasutusel Möisavahe tee 30 kinnistul asub vedelgaasil töötav mobiilse kuivati põleti (nimisoojusvõimsus 0,085 MW).

Käitisesest väljutatavateks saasteaineteks on ammoniaak, metaan ja dilämmastikoksiid. Kateldest eralduvateks saasteaineteks on tahked osakesed, summaarsed (PM-sum) sh eriti peened osakesed (PM_{2,5}) ja peened osakesed (PM₁₀), lämmastikdioksiid, süsinikoksiid, mittemetaansed orgaanilised lenduvad ühendid (NMVOC), vääveldioksiid, erinevad raskemetallid, must süsinik (BC), süsinikdioksiid biomassist, süsinikdioksiid. Kateldes kasutatakse kütusena puiduhaket 10 t/a ja veeldatud naftagaasi (LPG) 120 t. Loomakasvatusest väljutavate saasteainete heitkogused on arvutatud kasutades keskkonnaministri 14.12.2016 määruses nr 66 „Looma- ja linnukasvatusest välisõhku väljutatavate saasteainete heidete mõõtmise ja arvutusliku määramise meetodid“ (edaspidi määrus nr 66) toodud arvutusmetoodikat. Kütuse põletamisel väljutavate saasteainete heitkoguste leidmisel on kasutatud keskkonnaministri 24.11.2016 määruses nr 59 „Põletusseadmetest ja põlevkivi termilisest töötlemisest välisõhku väljutavate saasteainete heidete mõõtmise ja arvutusliku määramise meetodid“ toodud arvutusmetoodikat ning süsinikdioksiidi heitkoguse leidmisel on kasutatud keskkonnaministri 27.12.2016 määruses nr 86 „Välisõhku väljutatava süsinikdioksiidi heite arvutusliku määramise meetodid“ toodud arvutusmetoodika.

Keskkonnaministri 27.12.2016 määrusega nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnормid ning õhukvaliteedi hindamiskiirid“ (edaspidi määrus nr 75) on saasteainetele seatud piir- ja sihtväärtused, teavitamis- ja häiretasemed ning kriitilised tasemed. Määruse nr 75 Lisas 1 on ammoniaagile seatud aasta keskmine õhukvaliteedi kriitiline tase 8 µg/m³ ning 1 tunni kriitiline tase 500 µg/m³. Metaani puhul on tegemist kasvuhoonegaasiga ja sellele ei ole piirnормe kehtestatud. Samuti ei ole dilämmastikoksiidile kehtestatud määruses nr 75 välisõhu saastatuse taseme piirnормe.

Adepte Ekspert OÜ (nüüdseks Lemma OÜ) selgitas hajumisarvutuste käigus välja halvimate hajumistingimustega olukorra, kus saasteainete arvutuslikud kontsentratsioonid välisõhus on maksimaalsed. Tulemustest selgus, et maksimaalne tekkiv õhukvaliteedi tase ületab halvimate tingimuste juures maapinna lähedases õhukihis saasteainele ammoniaak kehtestatud kriitilist taset väljaspool territooriumi. Ammoniaagile seatud kriitiline tase on ületatud 14178 Pikknurme-Härjanurme teelõigul (Möisavahe tee), mille maasihtotstarve on 100% transpordimaa ning mis jääb kinnistute Möisavahe tee 27, Möisavahe tee 30 ja Möisavahe tee 32 vahele. Õhukvaliteedi kriitilise taseme väärtus on saasteaine kogus, mis on kehtestatud teaduslike andmete alusel ja mille ületamisel võib tõenäoliselt ilmneda vahetu oluline ebasoodne mõju ökosüsteemile või selle osale, välja arvatud inimesele. Ammoniaagile seatud kriitilise taseme väärtus on 8 µg/m³ ning on peamiselt kehtestatud oluliste ökosüsteemide kaitseks. Elamute ja oluliste ökosüsteemide juures

ei ole ammoniaagile seatud kriitilist taset ületatud. Teiste tekkivate saasteainete kontsentratsioonid jäävad allapoole kehtestatud piir- ja sihtväärtuseid.

Keskkonnaministri 27.12.2016 määruse nr 81 „Lõhnaine esinemise hindamise kord, hindamisele esitatavad nõuded ja lõhnaine esinemise häiringutasemed“ (edaspidi määrus nr 81) kohaselt loetakse lõhnaine esinemise häiringutasemeks, kui lõhnaine kontsentratsioon 0,25 OU/m³ ületab vastuvõtja juures 15% aasta lõhnatundidest. Ettevõtte tellis lõhnahinnangu arvutused koos hajumiskaartidega Lemma OÜlt. Arvutuste ja hajumiskaartide kohaselt lõhnatundide lubatud 15% ületamist vastuvõtja juures ei toimu ehk elamute juures lõhnaine esinemise häiringutaset ei ületata.

Leviva lõhna vähendamiseks on vaja kasutada järgmisi meetmeid: skreeperseadmete ja mobiilsete seadmete kasutamine lautades, loomapidamishoonete inventari ja konstruktsioonide regulaarne puhastamine (loomad ja pidamispinnad on kuivemad, puhtamad ning lõhna heide väikesem), hoidlates sõnniku segamine vaid enne hoidlate tühjendamist ja sõnniku laotamiseks sobiva ilma valimine.

Keskkonnainspeksioonile ei ole vahemikul 01.01.2018 kuni 09.06.2020 laekunud ühtegi kaebust käitisest tulevast lõhnahäiringust. Vedelsõnniku laotamisest tulenevat lõhnahäiringut ei loeta käitisest leviva lõhnahäiringu osaks.

Tekkinud jäätmed (sh pakendid, ohtlikud jäätmed, vanarehvid jne) antakse üle vastavat jäätmekäitlisluba omavale ettevõttele. Jäätmete käitlemisel vastavalt kehtestatud nõuetele, ei kujuta jäätmekäitlus käitises ohtu keskkonnale. Silohoidlate katmisel kasutatakse ca 50 t vanarehve.

Saduküla veisefarmi puuduvad olulised vibratsiooniallikad. Müra tekitajaks veiselautades on loomad, farmi teenindav transport (sh sööda jagamine, sõnniku eemaldamise seadmed), piimajahutusseadmed. Enamasti on tekkivad müra kestvus lühiajaline, samuti toimub suur osas selle tekkest loomapidamis- ja abihoonete siseruumides. PVT-järeldustes on sätestatud ruumis, milles peetakse veist, pideva müra taseme piiriks 65dB. Seega on ebatõenäoline mürast põhjustatud häiringu tekkimine väljaspool farmi territooriumit.

Võimalikud avariiolekorrad on sõnniku- ja silohoidlate lekked, veetrasside purunemised, elektrikatkestus, tulekahju, masinate- ja seadmete rikked jne. Avariide vältimiseks on olemas juhendid. Personalile korraldatakse väljaõppeid, kes oskavad vastavalt olukorrale reageerida. Tulekahju vältimiseks on laudahoonetesse paigaldatud tulekustutid nähtavatesse kohtadesse. Suure tulekahju korral kutsutakse välja tuletõrje.

Ettevõtte tegevusega ei kaasne eeldatavalt suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

Saduküla veisefarmi tootmisalal kehtib endise Puurmani valla üldplaneering ja maakasutuse kaardi kohaselt asub põllumaa sihtotstarbega alal ning loomapidamishoonete ja sõnnikuhoidlate asukoht on tiheasustusalal.

1.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

OÜ Härjanurme Mõis tootmisterritooriumi suurus on 252,315 ha, millest ligikaudu 94% on maatulundusmaa sihtotstarbega ning 6% tootmismaa. 207,5 ha on haritavat maad. Mõisavahe tee 28 pindala on 39,96 ha. Tootmisterritooriumi ümbritsevad enamuses maatulundusmaa

sihtotstarbega haritav maa, lääne ja ida piiril asuvad metsamaad. Käitisest ca 700 m kaugusel idas asub Saduküla (Pari) kraav, mis suubub Kaave jõkke (VEE1027200).

Lähimad elamumaa sihtotstarbega kinnistud asuvad aadressidel Möisavahe tee 21 ja Möisavahe tee 36, mis jäävad ligikaudu 420 m eemale vasikalaudast ja vedelsõnnikulaguunist. Vedelsõnnikulaguunist jääb ligikaudu 320 m kaugusele kagu suunda ühiskondlik ehitiste maa (asub lasteaed, raamatukogu) aadressiga Möisavahe tee 29. 01.01.2020 seisuga elab Sadukülas 140 elanikku.

Käitise tegevusest on mõjutatud naabruses elavad inimesed ning sõnniku käitlemisega (laotamisega) on mõjutatud ka ümberkaudsete külade elanikud, kelle lähedusse jäävad põllumaad. Mõju õhule avaldub peamiselt lämmastikuühendite lendumisel lautadest, sõnnikuhoidlatest ja sõnniku põllule laotamisel. Lõhnahäiring võib tekkida eelkõige hajumise seisukohalt ebasobivate ilmastikuolude kokkulangemisel. Kuna lõhna aistingu tingib teatud kontsentratsioon saasteainet, siis on võimalik hinnata lõhna levikut kontsentratsioonide järgi. Selleks, et tekkivad kontsentratsioonid ja hajumine oleksid võimalikud väikesed ning et tegevusest lähtuv lõhn häiriks võimalikult vähe töötajate ja käitise lähedal asuvaid elanikke, tuleb käitajal rakendada ja järgida parimat võimalikku tehnikat ning juhtimissüsteeme.

Adepte Ekspert OÜ on heiteallikate koostõju arvutamisel kasutanud halvimat võimalikku olukorda, kus laudad on loomi ja sõnnikuhoidlad on maksimaalselt täis ning jõudnud järeldusele, et Möisvahe teel Saduküla veisefarmi piirneveal teelõigul võib ebasoodsate ilmastikutingimuste korral tekkiv ammoniaagi kontsentratsioon olla kuni $23 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Väljaspool tootmisterritooriumi (v.a eelpool nimetatud teelõik) on maksimaalne ammoniaagi kontsentratsioon $6,79 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Lähima elamumaa juures on ammoniaagi aastakeskmise kontsentratsioon $5,95 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Keskkonnaamet on jõudnud ka järeldusele võttes aluseks erinevad määruised, siis elamute ja oluliste ökosüsteemide juures ei ole ammoniaagile seatud kriitilist taset ületatud. Teiste tekkivate saasteainete kontsentratsioonid jäävad allapoole kehtestatud piir- ja sihtväärtuseid.

Loomapidamisega kaasneb ebameeldiv lõhn ja ammoniaagi lendumine, mille vähendamiseks peab sõnnikut piisava sagedusega eemaldama laudast ja vältima liigset niiskust. Samuti on olulised puhtad loomad, seadmed ja konstruktsioonid. Oluline on ka lõhnaleviku ning ammoniaagi lendumise vähendamiseks sõnnikuhoidlaid katta. PVT-järeldustes on toodud laguunitüüpi hoidlale sobivad katted, mis on plastikkate, loomulik koorik või ujuvkate. Loomuliku kooriku teke võimaldab tehnoloogia, kus sõnniku kuivaine sisaldus on vähemalt 2% ning hoidla täitmine toimub alt kiirusel, mis ei kahjusta koorikut. Sõnnikuhoidlad on kaetud naturaalse koorikuga, mille seisukorda tuleb jälgida pidevalt. Loomuliku kooriku või tahkest materjalist ujuvkatte kasutamisel peab käitaja pärast iga segamist või vähemalt kord kuus kontrollima kooriku terviklikkust ja uuendama alla vajunud või muul viisil kahjustunud kooriku osad täiendava koguse koorikut moodustava materjaliga. Iga ülevaatuse kohta tuleb säilitada kooriku seisukorda iseloomustav tõendusmaterjal. Sõnnik tuleb vedada põldudele võimalikult lühikese perioodi jooksul ning viia mulda võimalikult kiirest.

Sõnniku laotamisest tuleneva ammoniaagi lendumise (sh lõhnahäiringu) vähendamisel on PVT, kui vedelsõnnik viiakse mulda 4 tunni jooksul või hiljemalt 8 tunni jooksul, tahesõnnik kuni 12 tunni jooksul. Lisaks aitab lõhnast tulenevaid häiringuid leevendada elanikkonna teavitamine laotusperioodi algusest (nt teated avalikes kohtades).

Ebasoodsat mõju veele võivad põhjustada lekked punktreostusallikad nagu loomakasvatushooned, sõnnikuhoidlad ja silohoidlad. Hajureostust võib põhjustada sõnniku laotamine põldudele

(lämmastiku jõudmine pinna- ja põhjavette). Kuna veisefarmi tootmisterritoorium asub Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal, sh kaitsmata põhjaveega alal (registrikood LTA 1000021), tuleb olla sellistel aladel eriti tähelepanelik ning järgima veeseaduses kehtestatud keskkonnakaitse nõudeid põhja- ja pinnavee kaitseks. Nitraaditundlikuks loetakse ala, kus põllumajanduslik tegevus on põhjustanud või võib põhjustada nitraatioonisisalduse põhjavees üle 50 mg/l või mille pinnaveekogud on põllumajanduslikust tegevusest tingituna eutrofeerunud või eutrofeerumisohus. Selle piirkonna veevarustuse allikaks olev siluri-ordoviitsiumi veekompleks, mis koosneb mitmesugustest lubjakividest ja dolomiitidest, on ülemise 30 m ulatuses tugevalt karstunud ja lõhestunud. Kuna karbonaatkivimite avamusalal on pinnakatte paksus enamasti väike, siis on need alad ligipääsetavad reoainetele, eelkõige lämmastikuühendite infiltratsioonile. Lämmastikuühendite peamiseks allikaks on väetised, mis uhutakse põldudelt põhjavette sademeveega.

Ettevõttel tuleb järgida veeseadusest ning teistest õigusaktidest tulenevaid nõudeid, et vältida ja/või vähendada Saduküla veisefarmi käitamisest tekkida võivaid negatiivseid keskkonnamõjusid. Käitise tootmisterritooriumi kõvakatttega pinnad peavad olema puhtad, et vältida sademete veega sõnniku/söödajäätmete kandumine ümberkaudsetele haljasaladele ning sealt kraavidesse või põhjavette.

Maa-ameti looduskaitse ja Natura 2000 kaardirakenduse kohaselt piirnevad tootmisalaga kaks kaitseala, Saduküla puudegrupp (registrikood KLO1200265) ja Saduküla 9-kl kooli park (registrikood KLO1200289), millele farmi tegevus eeldatavasti mõju ei avalda. Lähim looduskaitseala on Pikknurme looduskaitseala (registrikood KLO1000715), mis jääb Saduküla veisefarmi laguunidest ligikaudu 2 km kaugusesse. Natura 2000 võrgustiku alasid tegevuse mõjualal ei ole. Lähim Natura 2000 võrgustiku ala, Aidu loodusala (registrikood EE0080104), jääb ligikaudu 3,5 km kaugusele. Tootmisala piires puuduvad märgalad, jõeäärsed alad, jõesuudmed, rannad ja kaldad, merekeskkond.

Maa-ameti kultuurimälestiste kaardirakenduse kohaselt ei asu tootmisalal kultuuri- ja ajaloomälestisi. Lähim ajaloomälestis on Vabadussõja mälestussammas (registrikood 27112), mis jääb vedelsõnnikulaguunist ligikaudu 350 m kaugusele kagu suunda.

1.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Härjanurme Mõis OÜ tootmisterritoorium ja ka kavandatav poegimislauda laiendus ei asu kaitsealal ega Natura 2000 võrgustiku alal ning eeldatavalt ei mõjutata kavandatava tegevusega kaitsealasid, kaitstavate liikide elupaikasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid.

Saduküla Mõisavahe tee 28 poegimislauda laiendamisega puudub oluline õhukvaliteedi muutumine, kuna loomakohtade arv ei muutu. Keskkonnaministri 27.03.2015 kinnitatud käskkiri nr 319 „Veiste intensiivkasvatuse Eesti parima võimaliku tehnika juhendi põhjal koostatud PVT-järeldusele“ täpsustab, et veiste intensiivkasvatuses tuleb lugeda oluliseks muudatuseks lauda laiendamine, kui lisandub üle 400 piimalehma, sõltumata sellest, kas enne laiendamist oli laudas 401 või 4000 lehma.

Arvestades käitise tegevuse üldisi tulemusi, selgus, et tegevuste tulemusel ei ületata piirmäärasid müra ja vibratsiooni osas. Loomakasvatusega kaasneb lõhn, kuid Mõisavahe tee 28 poegimislauda laiendamisega lõhna ei lisandu.

Kavandatava tegevusega ei suurene lubatud põhjavee kasutuskogused ja ka üldiselt Saduküla veisefarmi tegevustega ei kaasne lubatud põhjavee kasutuskoguseid, mistõttu eeldatavasti ei mõjuta kavandata tegevus põhjavee koguselist seisundit.

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava kohaselt on Siluri-Ordoviitsiumi Adavere-Põltsamaa ja Siluri-Ordoviitsiumi Pandivere põhjaveekogum keemiline koondseisund hinnatud halvaks, üheks põhjuseks on nitraatide kasvusuundumus. Kavandatava tegevusega ei suurene loomakohtade arv ja üldiselt käitises tekkinud sõnniku laotamisel kinnitatud sõnnikulaotusplaani alusel ei ole ette näha olulist negatiivset keskkonnamõju. Veisefarmi sõnniku- ja silo ladustamisel kõikide õigusaktidest tulenevate nõuete täitmisel ei ole näha olulist negatiivset keskkonnamõju.

Farmi tootmisterritooriumi suuruseks on 253,315 ha, mille moodustavad 13 kinnistut: Mõisavahe tee 32 (katastritunnus 61101:002:0800, pindala 49,4 ha), Mõisavahe tee 27 (katastritunnus 61101:002:0124, pindala 49,69 ha), Mõisavahe tee 25 (katastritunnus 61101:002:0820, pindala 49,6 ha), Mõisavahe tee 23 (katastritunnus 61101:002:0831, pindala 37,1 ha), Nurme (katastritunnus 61101:002:0116, pindala 1,219 ha), Punase (katastritunnus 61101:002:0121, pindala 0,8665 ha), Härja tee 2/3 (katastritunnus 61101:002:0118, pindala 8,76 ha), Mõisavahe tee 22 (katastritunnus 61101:002:1051, pindala 0,2293 ha), Mõisavahe tee 24 (katastritunnus 61101:002:1012, pindala 9,7 ha), Mõisavahe tee 26 (katastritunnus 61101:002:1020, pindala 1,83 ha), Mõisavahe tee 28 (katastritunnus 61101:002:1002, pindala 39,96 ha), Mõisavahe tee 30 (katastritunnus 61101:002:1030, pindala 2,3325 ha) ja Mõisavahe tee 20 (katastritunnus 61101:002:0112, pindala 1,7249 ha). Saduküla Mõisavahe tee 28 kinnistul asuva poegimislauda laiendamise koosmõju sama ettevõtte eelpool mainitud kinnistute asuvate teiste loomakasvatushoonete, sõnnikuhoidlate, silohoidlate ja teiste hoonete ei suurenda.

Kavandatava tegevuse käigus parendatakse nii loomade heaolu kui ka vähendatakse käitise kahjulikku mõju keskkonnale ja paraneb tootmise efektiivsus kulude ja inimtööaja osas. Härjanurme Mõis OÜ investeeris 2019. aastal siloplatside ehitusse, et välistada põlluaunadest silomahlade võimalikku keskkonda sattumist. 2020 aasta lõpuks on ettevõtte planeerinud jätta käigust välja Sigala kinnistul amortiseerunud noorloomalaut. Sellest tulenevalt jääks tootmine ühele poole teed ning visuaalse pildi parandamiseks planeeritakse üldkasutatava tee äärde puud istutada ning lammutada amortiseerunud hooned.

1.4 Eelhindamise tulemused

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edasipidi KeHJS) § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemine või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. KeHJS § 6 lõike 1 punkti 27 kohaselt on olulise keskkonnamõjuga tegevus niisuguse kodulinnu-, sea- või veisefarmi püstitamine, kus saab kasvata rohkem kui 60 000 lindu, 3000 siga kehamassiga üle 30 kilogrammi, 900 emist, 600 piimalehma, 800 ammalehma või 1200 noorveist, kelleks loetakse üle kaheksa kuu vanuseid lehmullikaid kuni poegimiseni ja üle kaheksa kuu vanuseid pulle. Härjanurme Mõis OÜ tegevus (laiendab alla 33% olemasolevat poegimislauda) ei kuulu KeHJS § 6 lõike 1 loendisse, mistõttu KeHJS § 3, § 6 ja § 11 lõike 3 kohaselt ei ole KMH algatamine kohustuslik. KeHJS § 6 lõige 2¹ sätestab, et kui nimetatud tegevust või käitist muudetakse või ehitist laiendatakse, peab otsustaja andma eelhinnangu selle kohta, kas kavandataval tegevusel on oluline keskkonnamõju. Ehitise laiendamine kuulub KeHJS § 6 lõike 2¹ alla.

Jõgeva Vallavalitsuse hinnangul puudub kavandataval tegevusel oluline keskkonnamõju, kuna:

- 1.4.1. kavandatav tegevus ei asu kaitsealadel ega Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava veiste arvu suurendamisega ei mõjutata kaitsealasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
- 1.4.2. Mõisavahe tee 28 poegimislauda laiendamisega puudub oluline õhukvaliteedi muutmine;
- 1.4.3. looduslikult nõrgalt kaitstud põhjaveega alal tuleb rangelt järgida veekaitsenõudeid (puurkaevude sanitaarkaitseala, kaldapiiranguvööndid jne);
- 1.4.4. kõikidest veeseadusest tulenevatest nõuetest ning heast põllumajandustavast kinnipidamisel OÜ Härjanurme Mõis poolt Saduküla veisefarmi käitamisel ning sõnniku laotamisel eeldatavalt olulist negatiivset keskkonnamõju ei kaasne.

Eeltoodu põhjal võib järeldada, et Saduküla Mõisavahe tee 28 poegimislauda laiendamisega oluline keskkonnamõju puudub.

Taimi Eesmäe
keskkonnaspetsialist